

ВІДЗИВ

офіційного опонента

на дисертацію «Організація професійно-орієнтованої діяльності студентів у процесі вивчення фізики в коледжах» Килимника Сергія Миколайовича на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Розвиток сучасної науки і техніки, впровадження нових технологій у виробництві та промисловості, суттєві зміни в соціальному житті вимагають відповідної професійної підготовки фахівців економічного напрямку. Суттєву роль у такій підготовці відіграє інтеграція фундаментального та професійного спрямування курсу фізики, що покликано закласти основу майбутньої професійної діяльності фахівців молодшої ланки в коледжах. Необхідність внесення змін у процес вивчення фізики в середніх закладах освіти, приведення його у відповідність вимогам сьогодення, акцентування ролі фізики на професійній та світоглядній підготовці майбутнього технолога харчової промисловості, реалізації профільного навчання – такий далеко не повний перелік проблем, які виводять дослідження Килимника Сергія Миколайовича в розряд актуальних для сучасної середньої спеціальної освіти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в дослідженні вперше розроблено організаційну структуру професійно-орієнтованої діяльності студентів у процесі навчання фізики в коледжі шляхом визначення принципів відбору та узгодження професійного матеріалу з предметним змістом фізики (мотиваційно-цільовий, теоретичний, процесуальний та емоційно-ціннісний компоненти), що дозволило наповнити конкретним змістом навчально-пізнавальну діяльність студента на занятті та в позааудиторний час і надати студентам можливість поетапно вибудовувати індивідуальні освітні траєкторії розвитку, просуваючись від низького (репродуктивного) рівня, до середнього (адаптивного) і далі до вищого (продуктивного) рівня. Автором теоретично обґрунтовано та розроблено методику формування змісту професійно-

орієнтованої діяльності студентів з фізики на основі формування якостей знань, які відповідають визначеним взірцям.

Послідовно використовуючи принцип системності до аналізу проблеми, дисертант враховує наявні в педагогіці, психології та фізиці точки зору на досліджувану проблему побудови професійно спрямованого навчального курсу фізики. Це дозволило одержати наукові результати, які розширюють можливості професійної та фундаментальної підготовки та організації ефективної професійно-орієнтованої діяльності студентів з фізики в коледжах.

Автором запропонована дидактична система, що дозволила наповнити конкретним змістом навчально-пізнавальну діяльність студента. Цей процес включає технологічні карти виробництва продукції, чим засвідчується професійний зміст, але увага студентів акцентується на визначенні присутніх фізичних процесів, явищ, принципів роботи технічних об'єктів та пристроїв, які включаються в діяльність студентів викликаючи жвавий інтерес, відчуття причетності, усвідомленість практичного значення фізичних знань, професійної спрямованості фізичних знань. Подібне використання технологічних карт в навчальному процесі з фізики є певною методичною знахідкою, що вирізняє роботу Килимника С. М. з низки подібних досліджень.

Дисертант теоретично обґрунтовано та доказово формує систему контролю навчальних здобутків студентів в процесі навчання фізики на основі завдань, орієнтованих на визначений взірець. Використання запропонованих взірців контролю переформується з підходом до об'єктивізації контролю в навчанні, запропонованого П. С. Атманчуком, і в дослідженні Килимника Сергія Миколайовича здобув подальший розвиток. Взірець орієнтує студента на визначену якість знань, яка виступає як ознака компетентності – знання, здатність, установка, уміння, навичка. Завдяки цьому створюються передумови для самоосвітньої діяльності студентів, самооцінки своїх знань і можливостей, системної рефлексії та саморозвитку.

В дослідженні дисертанта пропонується технологічний підхід на основі виділення компонентів, які конкретизуються в діяльностях викладача і студентів. Діяльність викладача протікає через реалізацію дидактичних функцій прогнозування, проектування, моделювання, контролю, корекції, які не тільки відображають характер професійно-методичної роботи, але й мають конкретний вияв в організації діяльності студентів. Вони конкретизуються в окремі навчальних блоках, що орієнтують діяльність студентів в навчальному процесі з фізики. Виділення організаційного блоку націлює учнів на вивчення дидактичних, виховних та пізнавальних цілей навчального заняття, організацію робочого місця, прийняття відповідних установок. Інформаційний блок дає можливість ознайомитися із теоретичним матеріалом в концентрованому вигляді і відстежити зв'язки начального матеріалу заняття із іншими темами. Інтелектуальний блок орієнтує діяльність студентів на освоєння визначених методів, прийомів та способів діяльності, конкретизує завдання, визначає термінологію. В наступних блоках практичному і дослідницькому реалізуються практичні завдання з розв'язування фізичних задач професійного спрямування, виконання дослідницьких завдань в ході лабораторних робіт, здійснюється узагальнення і систематизація знань з фізики. Виключна роль відводиться рефлексивному блоку, який реалізується не тільки в процедурах контролю, а в проведенні конкретних самостійних досліджень в навчальних проектах, повідомлення, обстеженні виробничих умов на предмет виявлення фізичного змісту і включення його в свою професійно-орієнтовану діяльність.

Здобувачем удосконалено методику діагностики рівнів сформованості професійно-орієнтованої діяльності студентів з фізики шляхом застосування планового тематичного контролю (контрольні роботи, що містять текстові, проблемні, графічні та експериментальні завдання, контрольні завдання на встановлення відповідності, виконувані дослідницькі роботи, вибіркового контролю на занятті в процесі виконання інформаційних робіт). Важлива роль відводиться діяльнісному контролю (заплановані на аудиторних та

позааудиторних заняттях демонстрації презентації творчих завдань, виступи, захист проектів) і самоконтролю (заповнення анкет, опитувальних листів, тощо);

Автор застосовує різноманітні форми навчальної взаємодії на основі ідей особистісно орієнтованого підходу та інтерактивного навчання до організації групових робіт через використання різноманітних дидактичних засобів (завдання на встановлення відповідності; завдання до інформаційних робіт студентів, фронтального тематичного експерименту, студентських тематичних досліджень, що виконуються на занятті та вдома). Пропонуються конкретизовані алгоритми побудови дидактичних засобів в рамках технологічного підходу через формування цільових програм за взірцями контролю.

Практичне значення дослідження Килимника Сергія Миколайовича полягає в розробці методичних рекомендацій для викладача фізики, що планує вивчення курсу фізики з урахуванням завдання організації професійно-орієнтованої діяльності студентів; розробці цільових, інформаційних, дослідницьких, практичних, емоційно-ціннісних аспектів процесу навчання фізики в умовах здійснення професійно-орієнтованої діяльності в коледжі; обґрунтуванні організаційних форм та способи професійно-орієнтованої діяльності студентів на основі блокової структури навчального процесу з фізики; обґрунтуванні методики організації та управління процесом засвоєння змісту фізики на основі параметрів контролю (знання – копії (К), розуміння (Р), запам'ятовування (З), оволодіння знаннями(освоєння) (О), переконання (П), уміння (У) та навичка(Н)), що розкриває можливості автоматизації професійно-орієнтованої діяльності студентів з фізики.

Килимником Сергієм Миколайовичем встановлено, що ядром всебічного розвитку особистості є процес формування професійних умінь і навичок. Його дослідження показує, що формування професійних вмінь і навичок є успішним, якщо студент добре усвідомлює мету діяльності і пропонує теоретичний

матеріал. Важливою рисою сформованих вмінь є те, що вони створюються не тільки на основі раніше засвоєних людиною способів здійснення дій, але й тих нових прийомів праці, якими оволодіває людина самостійно. Творча праця майбутнього фахівця неможлива без загальних, експериментальних і вузькопрофесійних вмінь, як складових частин професійних вмінь в цілому, що конкретизуються в предметній діяльності. На основі аналізу ролі знань і вмінь у творчій праці людини можна стверджувати, що вміння вище знань, адже вміння створює нове, а знання є лише основою вміння. Сформовані професійні знання, вміння, навички є основою для ціннісних новоутворень особистості майбутнього фахівця - професійної спрямованості, установки на професійну діяльність, розвитку професійної компетентності.

Загалом зміст і структуру дисертаційного дослідження Килимника С.М. оцінюємо позитивно, однак хотіли б звернути увагу на окремі розбіжності у трактуваннях, а саме:

1. Розкриваючи особливості методики організації професійно-спрямованої діяльності в процесі вивчення фізики в коледжі здобувач розглядає рефлексію як одну з умов здійснення діяльності студентів. (с. 28). Але, рефлексія є наслідком діяльності. Із змісту дисертації не зрозуміло, яким чином це узгоджується в пропонованій методичній системі.

2. Структурні компоненти діяльності викладача моделювання, проектування, прогнозування, контроль (с. 99 - 100) відображаючи функції дидактики цілком закономірно присутні в методичній системі, однак, порядок їх здійснення, на нашу думку, має бути таким: прогнозування, проектування, моделювання, контроль.

3. Обґрунтовуючи введення в курс фізики професійних знань здобувач стверджує, що професійні знання відносяться до теоретичних (подаються в інформаційному блоці) (с. 121 абз. 2), але як залучаються ці знання в діяльність студентів незрозуміло:

4. Здобувач наголошує, що необхідною умовою творчої діяльності є наявність утруднень в ході навчального процесу (с.129). А чи є ця умова достатньою для здійснення професійно-орієнтованої діяльності студентами з фізики?

Висловлені зауваження, однак, не зменшують теоретичної та практичної значущості дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження доповідались автором і обговорювались на міжнародних, всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференціях, а також викладено у 12 науково-методичних працях, 5 з яких опубліковано у провідних фахових виданнях з переліку ВАК України 2 у зарубіжних і наукометричних виданнях.

Отже, аналіз змісту дисертації та автореферату дозволяє зробити висновок, що дослідження є актуальним, самостійним, ґрунтовним, виконаним на належному науковому рівні, має теоретичне і практичне значення. Зміст дисертації відповідає спеціальності 13.00.04 теорія та методика професійної освіти та вимогам Порядку про присудження наукових степенів і присудження вчених звань, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567, а її автор Килимник Сергій Миколайович заслуговує **присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук.**

Кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник директора Гусятинського коледжу
Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя

І. В. Оленюк

Підпис Оленюк І.В. «Засвідчую»
Директор Гусятинського коледжу
ТНТУ імені Івана Пулюя, к.т.н., доцент

К.В.Зеленський